

Πώς βλέπουν οι γονείς το Ολοήμερο Σχολείο

Νικήτας Πατινώτης¹, Έλση Ντολιοπούλου², Ελένη Θωμά³

1. Εισαγωγή

Η προσχολική αγωγή και εκπαίδευση αποτελεί ιδιαίτερα κρίσιμη φάση της εκπαιδευτικής διαδικασίας όχι μόνο γιατί κατά τη διάρκεια της τίθενται τα θεμέλια των γνώσεων και δεξιοτήτων πάνω στα οποία στηρίζεται όλη η μεταγενέστερη εκπαίδευση, αλλά και γιατί έχουν, σε σύγκριση προς τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες, τη μεγαλύτερη επίδραση στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου. Την περίοδο πριν την έναρξη του υποχρεωτικού σχολείου τα παιδιά αναπτύσσονται έντονα νοητικά, κοινωνικά, συναισθηματικά, κινητικά, αισθητικά. Έτσι η φοίτηση τους στο νηπιαγωγείο ασκεί μεγάλη επίδραση σε αυτή την ολόπλευρη ανάπτυξη τους. Πιο συγκεκριμένα, η φοίτηση των νηπίων στο ολοήμερο νηπιαγωγείο τους παρέχει πολλά οφέλη και τα βοηθάει να αναπτυχθούν σε όλους τους παραπάνω τομείς.⁴

1.1. Τι είναι το ολοήμερο Νηπιαγωγείο

Το ολοήμερο νηπιαγωγείο ή νηπιαγωγείο ολόκληρης μέρας ή νηπιαγωγείο διευρυνμένου ωραρίου ή εισαγωγικό σχολείο διευρυνμένου ωραρίου άρχισε να λειτουργεί σε άλλες χώρες στα μέσα του 20ού αιώνα, και από το 1997 λειτουργεί και στη χώρα μας. Είναι ένα πρόγραμμα που παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για μάθηση στα παιδιά, απ' ό,τι το κλασικό νηπιαγωγείο. Σε αυτού του είδους το νηπιαγωγείο εργάζονται επιπλέον παιδαγωγοί, και ο χώρος του εμπλουτίζεται υλικοτεχνικά και διαρρυθμίζεται διαφορετικά σε σχέση με το κλασικό, ώστε

1. Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών, Διευθυντής Εργαστηρίου «Κοινωνιολογίας και Εκπαίδευσης» και Πρόεδρος της Επιστημονικής Ομάδας για το Ολοήμερο Νηπιαγωγείο.
2. Επίκουρη Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και μέλος της Επιστημονικής Ομάδας για το Ολοήμερο Νηπιαγωγείο.
3. Βοηθός έρευνας Εργαστηρίου «Κοινωνιολογίας και Εκπαίδευσης» Πανεπιστημίου Πατρών.
4. Χαρακτηριστικό της σημασίας της προσχολικής εκπαίδευσης για τη γενικότερη ανάπτυξη του ανθρώπου είναι ότι ένας από τους 16 ευρωπαϊκούς δείκτες μέτρησης της ποιότητας της σχολικής εκπαίδευσης αφορά τη φοίτηση στο νηπιαγωγείο, ενώ δεν προβλέπεται αντίστοιχος δείκτης για τη φοίτηση στο δημοτικό σχολείο ή το γυμνάσιο. Πρβλ. E.C./ Directorate General for Education and Culture, European Report on Quality of School Education - Sixteen Quality Indicators, Μάιος 2000, σελ. 43 επομ.

να καλύπτει τις νέες ανάγκες, π.χ. την ανάπαυση και το μεσημεριανό φαγητό των παιδιών (Cruikshank, 1986). Η φιλοσοφία και οι στόχοι του δεν διαφέρουν από εκείνους του νηπιαγωγείου συνηθισμένου ωραρίου, αλλά ο επιπλέον χρόνος δίνει τη δυνατότητα να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί με άνεση. Το ολοήμερο νηπιαγωγείο εξυπηρετεί κοινωνικές ανάγκες, καθώς αυξάνονται διαρκώς αριθμητικά οι εργαζόμενοι γονείς, οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι κηδεμόνες που αδυνατούν για το σύνολο της ημέρας να έχουν υπό την εποπτεία τους τα παιδιά τους κ.ά. και, κατά συνέπεια, όλο και περισσότερα παιδιά νηπιακής ηλικίας χρειάζονται φροντίδα εκτός σπιτιού (Gullo, 1990). Ένας επιπρόσθετος παιδαγωγικός λόγος θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός, αφού είναι πλέον δύσκολο οι παιδαγωγοί να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις απαιτήσεις των σύγχρονων προγραμμάτων για το νηπιαγωγείο μέσα σε 3 ή 3 1/2 ώρες που διαρκεί το κλασικό νηπιαγωγείο στη χώρα μας (Sava, 1987).

Τα αποτελέσματα ερευνών για τον επιπλέον χρόνο στην τάξη, εάν φυσικά αυτός χρησιμοποιηθεί σωστά, είναι θετικά (Gullo, 1990; Illinois State Board of Education, 1990; Rothenberg, 1995). Σημειώνουμε ότι κατά την αξιολόγηση που προέβησαν οι γονείς κατά το τέλος της πρώτης σχολικής χρονιάς που λειτούργησε το ολοήμερο νηπιαγωγείο στη χώρα μας βρέθηκε ότι περίπου τα τρία τέταρτα από αυτούς το αξιολογούσαν ως τόσο επιτυχημένο, ώστε «θα επέλεγαν το ολοήμερο ακόμη και αν δεν εργάζονταν, ενώ μόνο 1 στους 4 γονείς δεν θα τα επέλεγε».⁵ Σύμφωνα με διάφορες έρευνες, το ολοήμερο νηπιαγωγείο παρουσιάζει πλεονεκτήματα σε σχέση με αυτό του συνηθισμένου ωραρίου, ειδικά για τα παιδιά από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα (Gullo, 1990; Illinois State Board of Education, 1990; Rothenberg, 1995; Elicker & Mathur, 1997). Αυτά ισχύουν στις περιπτώσεις που δεν δίνεται έμφαση στην ακαδημαϊκή διδασκαλία, και δεν μετατρέπεται το νηπιαγωγείο σε μία μορφή πρώτης δημοτικού (Cruikshank, 1986; Fromberg, 1995), αλλά ο επιπλέον χρόνος χρησιμοποιείται για παιγνιώδεις παιδαγωγικές δραστηριότητες όχι μόνον στο νοητικό και στο γλωσσικό, αλλά και στον κοινωνικό, στο συναισθηματικό, στον κινητικό και τον αισθητικό τομέα.

1.2. Η θέσπιση του ολοήμερου Νηπιαγωγείου στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου ξεκίνησε από το σχολικό έτος 1997-98 σε 160 τμήματα νηπιαγωγείων και σε 15 νομούς, δηλαδή περίπου στο 3% του συνόλου των δημόσιων νηπιαγωγείων. Το δεύτερο έτος τα

5. Από: Πατινώτης Νιζήτας (επιμ.), Ολοήμερο Νηπιαγωγείο - Διερεύνηση της πρώτης περιόδου εφαρμογής της εκπαιδευτικής καινοτομίας, Εργαστήριο «Κοινωνιολογίας και Εκπαίδευσης», Πάτρα 1999, σελ. 28. Είναι χαρακτηριστικό ότι, όπως ανέφεραν κατά την έρευνα του 1999 μερικοί γονείς, «στο ολοήμερο τα παιδιά μαθαίνουν παίζοντας, ενώ στο κλασικό μαθαίνουν να παίζουν», (Πατινώ-της Ν., ο.π., σελ. 24), ενώ άλλοι σημείωναν χαρακτηριστικά ότι το παιδί τους έχει «μεγαλύτερη επαφή με το εξωτερικό περιβάλλον, μακριά από το σπίτι», είναι «περισσότερη ώρα μακριά από την τηλεόραση» και «γίνεται πιο κοινωνικό» (Πατινώτης Ν., ο.π., σελ. 25).

τιμήματα αυτά αυξήθηκαν σε 340 περίπου σε όλους τους νομούς της χώρας, πλην δύο, το τρίτο σε 700 περίπου τμήματα, σε όλους τους νομούς, το τέταρτο σε 1000, το πέμπτο σε 1325 και το τρέχον έτος (2002-03) σε 1635 περίπου. Δηλαδή σήμερα σχεδόν στο 30% του συνόλου των δημόσιων νηπιαγωγείων λειτουργούν ως ολοήμερα. Υπολογίζεται ότι ο θεσμός θα επεκταθεί, ώστε να καλύψει το σύνολο των νηπιαγωγείων της χώρας στα οποία οι γονείς εκφράζονται θετικά στο να μετατραπούν σε ολοήμερα. Από τη θέσπιση του το ολοήμερο νηπιαγωγείο δεχόταν μόνο τα μικρά παιδιά που οι γονείς τους ζητούσαν την ένταξη τους σε αυτά γνωρίζοντας τις παραμέτρους οργάνωσης και λειτουργίας του. Έτσι ο θεσμός δεν ήταν κατά κανένα τρόπο και για κανένα γονέα εξαναγκαστικός. Με γραπτή δήλωση τους οι γονείς αποδέχονται, κατά την εγγραφή των παιδιών τους, το να συμμετάσχουν τα παιδιά τους για όλη τη διάρκεια λειτουργίας του στο ολοήμερο πρόγραμμα, το οποίο είναι ενιαίο.

Τα ολοήμερα νηπιαγωγεία λειτουργούν με διευρυμένο ωράριο 7:45-16:00, αλλά τα παιδιά παραμένουν στο χώρο από τις 8:00 έως τις 15:45. Σε κάθε ολοήμερο νηπιαγωγείο απασχολούνται δύο νηπιαγωγοί που προέρχονται από ανακατανομή του υπηρετούντος προσωπικού ή από αναπληρώτριες (Κατσίκας & Καββαδίας, 1998). Το ωράριο εργασίας των εκπαιδευτικών παραμένει το ίδιο με αυτό του κλασικού νηπιαγωγείου. Πιο συγκεκριμένα, το ωράριο της πρώτης νηπιαγωγού καθορίστηκε από τις 7:45 έως τις 12:00 και της δεύτερης, από τις 11:45-16:00, έχοντας ως κοινό χρόνο παραμονής στο νηπιαγωγείο από τις 11:45-12:00. Το σύνολο των δραστηριοτήτων, δηλαδή και το φαγητό και η ξεκούραση, εντάσσεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η συνεργασία των 2 εκπαιδευτικών αποτελεί κρίσιμη παράμετρο στην επιτυχία της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Για το λόγο αυτό η Επιστημονική Ομάδα υπέδειξε ότι οι 2 νηπιαγωγοί ανά εβδομάδα θα πρέπει να οργανώνουν από κοινού τις δραστηριότητες της επόμενης εβδομάδας αφού αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων της προηγούμενης εβδομάδας⁶.

Για το συνολικό σχεδιασμό, την οργάνωση και την επιστημονική παρακολούθηση της υλοποίησης του θεσμού των ολοήμερων νηπιαγωγείων συστάθηκε από το ΥΠΕΠΘ μια Επιστημονική Ομάδα, η οποία αποτελείται από πανεπιστημιακούς καθηγητές, σχολικές συμβούλους, προϊσταμένους Α/θμιας εκπαίδευσης και έμπειρες νηπιαγωγούς. Έργο αυτής της Ομάδας, εκτός των άλλων, υπήρξε και η αξιολόγηση του ολοήμερου νηπιαγωγείου στο τέλος του πρώτου χρόνου λειτουργίας του μέσω ερωτηματολογίων που απεστάλησαν προς όλους τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς των ολοήμερων νηπιαγωγείων. Τα παραπάνω εργαλεία συλλογής δεδομένων στάλθηκαν στο τότε σύνολο των 160 ολοήμερων τμημάτων της χώρας, τα οποία αποτέλεσαν τη δειγματοληπτική βάση της έρευνας.

6. Η εμπειρία έδειξε ότι όπου η συνεργασία των 2 νηπιαγωγών επιτεύχθηκε υπήρξαν και τα καλύτερα εκπαιδευτικά αποτελέσματα και η λειτουργία των ολοήμερων νηπιαγωγείων ήταν άφογη.

Τα αποτελέσματα της έρευνας των γονέων έδειξαν περιληπτικά τα εξής: α) υπάρχει συνολικά θετική αξιολόγηση του θεσμού, όχι μόνο λόγω της εξυτηρέτησης που προσφέρει στους εργαζόμενους γονείς, αλλά και λόγω των θετικών παιδαγωγικών και εκπαιδευτικών επιδράσεων του διευρυμένου ωραρίου, β) διαπιστώνονται περισσότερα πλεονεκτήματα και λιγότερα μειονεκτήματα στο ολοήμερο νηπιαγωγείο απ' ό,τι στο κλασικό, ενώ τα προβλήματα που απορρέουν από τη λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου, κυρίως εστιάζονται στην προσαρμογή του παιδιού στο νέο ωράριο, γ) γενικά δηλώνεται εξυτηρέτηση από το ισχύον ωράριο λειτουργίας του ολοήμερου νηπιαγωγείου, ενώ περίπου το 1/4 των γονέων, που εκφράζει επιφυλάξεις, δεν σχηματίζει μια σαφή τάση, αλλά χωρίζεται σε 4 περίπου ισοδύναμες υποομάδες που εύχονται αλληλοσυγκρουόμενες αλλαγές, και δ) υπάρχουν θετικές εντυπώσεις ως προς τις διατροφικές συνήθειες των παιδιών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας των νηπιαγωγών έδειξαν εν συντομία τα εξής: α) γενικά ικανοποιητική υλικοτεχνική υποδομή, αλλά και ύπαρξη ενός σημαντικού αριθμού νηπιαγωγείων που στεγάζονταν σε ακατάλληλα κτίρια ή/ και παρουσίαζε σοβαρές ελλείψεις σε αίθουσες, χώρους υγιεινής, αύλειους χώρους, τραπεζαρίες και κουζίνες, β) επαρκή εξοπλισμό, αλλά λιγότερο ικανοποιητική κατάσταση ως προς το παιδαγωγικό υλικό, γ) ανεπαρκή χρηματοδότηση, καθώς και προβλήματα ροής ή εκταμίευσης, δ) σε γενικές γραμμές εφαρμογή ικανοποιητικών ημερησίων και εβδομαδιαίων προγραμμάτων για το νηπιαγωγείο, ε) ελλείψεις σε βοηθητικό προσωπικό, αλλά και σε αρκετές περιπτώσεις και σε νηπιαγωγούς, στ) σε ικανο-ποιητικό βαθμό συνεργασία ανάμεσα στους νηπιαγωγούς, στους νηπιαγωγούς και τους γονείς, καθώς και στους νηπιαγωγούς και τους προϊστάμενους των νηπιαγωγείων, τους διοικητικούς προϊστάμενους και τους σχολικούς συμβούλους και σε λιγότερο ικανοποιητικό βαθμό ανάμεσα στους νηπιαγωγούς και τη σχολική επιτροπή, καθώς και την τοπική αυτοδιοίκηση, ζ) γενικά θετική αξιολόγηση του νέου θεσμού και εξυτηρέτηση από το διευρυμένο ωράριο.

Τρία χρόνια μετά την αξιολόγηση του πρώτου πειραματικού χρόνου λειτουργίας του νέου εκπαιδευτικού θεσμού «Ολοήμερο Νηπιαγωγείο» αξιολογήθηκε το τέταρτο έτος (2000-2001) εφαρμογής του μέσα από τη αποστολή και συλλογή ερωτηματολογίων προς τους γονείς και τους νηπιαγωγούς.

2. Στόχοι και μεθοδολογία της έρευνας

Κύριος στόχος της έρευνας αυτής ήταν η αξιολόγηση των παραμέτρων εφαρμογής και υλοποίησης του θεσμού, τόσο των θετικών σημείων των καινοτομικών χαρακτηριστικών του όσο και των βασικών ελλείψεων του προκειμένου να γίνουν προτάσεις για τη βελτίωση του. Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε μέσω της καταγραφής εμπειριών, απόψεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών και γονέων, των κύριων πρωταγωνιστών του ολοήμερου νηπιαγωγείου. Για τη συλλογή των

δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν δύο ερωτηματολόγια, ένα για τους γονείς και άλλο ένα για τους νηπιαγωγούς. Σε αυτή την εργασία περιλαμβάνουμε μόνον τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του ολόήμερου νηπιαγωγείου από τους γονείς.

Το ερωτηματολόγιο προς τους γονείς αφορούσε την αξιολόγηση της λειτουργίας του θεσμού από αυτούς και εξέτασε τις απόψεις και εκτιμήσεις τους ως προς:

- Τη γενική αξιολόγηση της λειτουργίας και του ρόλου του θεσμού (προσφορά απαραίτητων γνώσεων στα παιδιά, βοήθεια στο να ωριμάσουν πιο γρήγορα, δυνατότητα δημιουργικής τους απασχόλησης όταν οι γονείς βρίσκονται εκτός σπιτιού, συμβολή στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών).
- Τη σύγκριση με το κλασικό νηπιαγωγείο και σε ποια σημεία πιθανόν υπερτερεί απ' αυτό (π.χ. πώς χρησιμοποιείται ο επιπλέον χρόνος του ολόήμερου νηπιαγωγείου προς όφελος των παιδιών που φοιτούν σ' αυτό).
- Τη συμπεριφορά των παιδιών. Στο σημείο αυτό οι γονείς ερωτήθηκαν στο αν έχουν διαφοροποιηθεί οι διατροφικές συνήθειες των παιδιών τους, και διερευνήθηκε η συμπεριφορά των μικρών παιδιών μετά το τέλος του ημερήσιου προγράμματος στο νηπιαγωγείο.
- Την εξυπηρητικότητα του ωραρίου. Στο μέρος αυτό οι γονείς καλούνταν να δηλώσουν εάν τους εξυπηρετεί το συγκεκριμένο διευρυθμένο ωράριο (δηλαδή 8.00'-15.45'), το οποίο είναι υποχρεωτικό για εκπαιδευτικούς σκοπούς.
- Τη συμβολή των γονέων στη βελτίωση της οργάνωσης και της αποτελεσματικότητας του ολόήμερου νηπιαγωγείου.
- Την αξιολόγηση της συμπεριφοράς των νηπιαγωγών προς τα παιδιά.

Τη δειγματοληπτική βάση της έρευνας αποτέλεσε το σύνολο των νηπιαγωγείων της Ελλάδας (879 στον αριθμό) που λειτουργούσαν με διευρυθμένο ωράριο την άνοιξη του 2001. Το δείγμα είναι στατιστικά αξιόπιστο όσον αφορά το μέγεθος του και ικανό να αποδώσει τα θετικά σημεία του θεσμού αυτού καθώς επίσης και να παρουσιάσει τα πιθανά προβλήματα και τις τυχόν ελλείψεις που παρουσιάζονται μετά από τα τέσσερα χρόνια εφαρμογής του.

Στο ερωτηματολόγιο των γονέων ανταποκρίθηκαν γονείς από 375 διαφορετικά νηπιαγωγεία της Ελλάδας, όπως προκύπτει από την καταγραφή τους σε σχετική ερώτηση στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο. Ένας από τους περιορισμούς της έρευνας, όπως διαπιστώθηκε εκ των υστέρων, ήταν η εκπρόθεσμη άφιξη των ερωτηματολογίων για γονείς και νηπιαγωγούς σε πολλά νηπιαγωγεία της χώρας, αφού έφτασαν σε αυτά μετά τη λήξη του σχολικού έτους, με αποτέλεσμα να καταστεί δύσκολη η συμπλήρωση και αποστολή τους.

Το δείγμα της έρευνας διαμορφώθηκε από το συνολικό αριθμό των γονέων που προθυμοποιήθηκαν να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια που τους δόθηκαν. Η κωδικογράφηση, η πληκτρολόγηση και η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων έγινε με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS 8.0. Για τον έλεγχο των συσχετίσεων μεταξύ των εξεταζομένων ομάδων χρησιμοποιήθηκε ο συ-

ντελεστής συσχέτισης χ^2 -test (Chi-square).

Με το ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν στους γονείς, όπως ήδη αναφέρθηκε, συλλέχθηκαν πληροφορίες για τις προσωπικές απόψεις, στάσεις και εκτιμήσεις τους, σχετικά με τη δομή, τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του ολοήμερου νηπιαγωγείου. Το ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε αποτελούνταν από 18 ερωτήσεις, 5 από τις οποίες ήταν ανοικτού τύπου και 13 κλειστού. Από τις ερωτήσεις κλειστού τύπου οι 3 ήταν διχοτομικές (ΝΑΙ-ΟΧΙ) και οι 10 εναλλακτικών απαντήσεων. Συμμετείχαν συνολικά 1336 γονείς (ποσοστό 9,5%) από το σύνολο των 14.064 που έστειλαν τα παιδιά τους σε ολοήμερο νηπιαγωγείο κατά το σχολικό έτος 2000-2001.

3. Περιοχές και ανταπόκριση των σχολείων στην έρευνα των γονέων

Το μεγαλύτερο ποσοστό των γονέων που απάντησαν στην έρευνα προερχόταν από το νομό Θεσσαλονίκης (160 περιπτώσεις, ποσοστό 11,6%), κατόπιν από το νομό Κορίνθου (106 περιπτώσεις, ποσοστό 7,9%), την Α' Αθηνών (81 περιπτώσεις, ποσοστό 6,1%), το νομό Πέλλας (51 περιπτώσεις, ποσοστό 3,8%), το νομό Ευβοίας (43 περιπτώσεις με ποσοστό 3,2%) και ακολούθησαν με μικρότερα ποσοστά ανταπόκρισης οι νομοί Χανίων, Βοιωτίας Μεσσηνίας και Ηρακλείου. Τα μικρότερα ποσοστά απαντήσεων των γονέων δόθηκαν από τους νομούς Πρεβέζης, Ρεθύμνου, Ζακύνθου και Θεσπρωτίας με ποσοστό που αγγίζει μόλις το 0,3%.⁷

Από τα 375 σχολεία που συνολικά ανταποκρίθηκαν στην έρευνα των γονέων, εκείνο που συγκέντρωσε τα μεγαλύτερα ποσοστά απαντήσεων ήταν το 1^ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Αριδαίας στο νομό Πέλλας, από το σχολείο αυτό απάντησαν 34 γονείς. Ακολούθησαν το 4^ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Κουφαλιών στη Θεσσαλονίκη (20 γονείς), το 3^ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Λαγκαδά στη Θεσσαλονίκη (18 γονείς) το 1^ο Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Γέφυρας στη Θεσσαλονίκη (17 γονείς ή ποσοστό), το 2^ο Ο. Ν Χαλάστρας και το Ολοήμερο Νηπιαγωγείο Χανίων.⁸

4. Επάγγελμα των γονέων

4.1. Επάγγελμα του πατέρα

Στο ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν οι γονείς κλήθηκαν να αναφέρουν το επάγγελμα τους. Επειδή, όπως αναμενόταν, υπήρξε αρκετά μεγάλη διαφοροποίηση στα επαγγέλματα έγινε μια ευρύτερη κατηγοριοποίηση για κάθε κατηγορία επαγγέλματος του πατέρα και της μητέρας. Σχετικά με τους πατέρες θα πρέπει να

7. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι 78 γονείς με ποσοστό επί του συνόλου 5,8% δεν σημείωσαν το Δήμο και νομό που ανήκει το ολοήμερο νηπιαγωγείο, στο οποίο φοιτά το παιδί τους.

8. Μεγάλος ήταν και ο αριθμός των σχολείων με τα μικρότερα ποσοστά ανταπόκρισης στην έρευνα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα: 7^ο Ρόδου, 18^ο Δράμας, 3^ο Διδυμοτείχου, 17^ο Γιαννιτσών, 13^ο Ξάνθης, 4^ο Σιάτιστας, 10^ο Κέρκυρας, 2^ο Ορχομενού, 39^ο Πάτρας, 5^ο Τρίπολης, 4^ο Πρέβεζας, 13^ο Αθηνών κ.ά.

αναφερθεί ότι από τους 1336 πατέρες, οι 36 (το 2,7% του συνόλου) δεν δήλωσαν το επάγγελμά τους. Από τους 1300 που δήλωσαν το επάγγελμα τους οι περισσότεροι, και συγκεκριμένα οι 197, 14,7% του συνόλου, ασκούσαν το επάγγελμα του ιδιωτικού υπαλλήλου (πρβλ. Πίνακα 1 και Γράφημα 1). Από τους υπόλοιπους πατέρες, οι 124 (9,3%) δήλωσαν ότι είναι εργάτες και αγρότες-πολυκαλλιεργητές, οι 113 τεχνίτες/ τεχνικοί βοηθοί (8,5%), οι 110 δημόσιοι υπάλληλοι (8,2%), οι 105 έμποροι (7,9%), οι 102 επιχειρηματίες (7,6%), οι 81 ασχολούνταν με τις ένοπλες δυνάμεις (6,1%), οι 75 ήταν Καθηγητές της Β/θμιας και Γ/θμιας εκπαίδευσης, οι 68 (5,2%) ασκούσαν επιστημονικά επαγγέλματα (ιατροί, δικηγόροι, νομικοί εν γένει, αρχιτέκτονες κλπ.) και ακολουθούν, με χαμηλότερα ποσοστά, οι χειριστές μηχανημάτων (5,2%), οι οδηγοί (5%), οι απόφοιτοι Πολυτεχνείου που ασκούσαν ελεύθερο επάγγελμα (4,3%), οι εκπαιδευτικοί Α/θμιας εκπαίδευσης, οι ασκούντες καλλιτεχνικό επάγγελμα, οι παρέχοντες προσωπικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προ-στασίας και τέλος οι άνεργοι οι οποίοι ήταν μόνο 3 στους 1300 (0,2%).

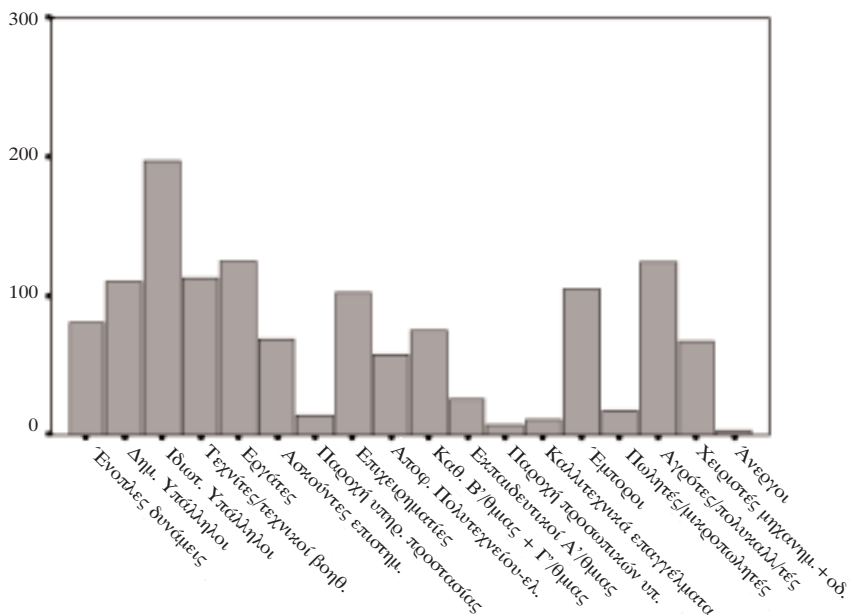
4.2. Επάγγελμα της μητέρας

Όσον αφορά το επάγγελμα των μητέρων, οι 27 (2%) δεν δήλωσαν το επάγ-

Πίν. 1: Επάγγελμα πατέρα

	Συχνότητα	Ποσοστό επί του συνόλου
Ένοπλες δυνάμεις	81	6,2
Δημ. Υπάλληλοι	110	8,5
Ιδιωτ. Υπάλληλοι	197	15,2
Τεχνίτες/τεχνικοί-βοηθοί	113	8,7
Εργάτες	124	9,5
Ασκούντες επιστημ. επαγγ/τα	68	5,2
Παροχή υπηρ.προστασίας	13	1,0
Επιχειρηματίες	102	7,8
Αποφ.Πολυτεχνείου-ελευθ.επαγγ.	57	4,4
Καθ.Β'/θμιας+Γ'/θμιας εκπ/σης	75	5,8
Εκπ/κοί Α'/θμιας	26	2,0
Παροχή προσωπικών υπηρ.	7	,5
Καλλιτεχνικά επαγγ/τα	11	,8
Έμποροι	105	8,1
Πωλητές/μικροπωλητές	17	1,3
Αγρότες-πολυκαλλ/τές	124	9,5
Χειριστές μηχανημ+οδηγοί	67	5,2
Άνεργοι	3	,2
Αυτοί που απάντησαν	1300	100,0
Δεν απάντησαν	36	
Σύνολο	1336	

Γράφημα 1: Επάγγελμα πατέρα

γελμα τους. Από τις εναπομείνουσες 1309 οι 268 (20,1%) με το μεγαλύτερο ποσοστό, όπως και αυτό των αντρών, ασκούσαν το επάγγελμα του ιδιωτικού υπαλλήλου. Από τις υπόλοιπες μητέρες, οι 237 (7,7%) ασχολούνταν με τα οικιακά, οι 124 ήταν Καθηγήτριες Β'θμιας και Γ'θμιας εκπαίδευσης (9,5%), οι 97 (7,4%) τεχνίτριες ή τεχνικοί/ τεχνολόγοι, οι 71 (5,4%) εργάτριες (σε αγρούς και εργοστάσια), οι 68 (5,2%) νηπιαγωγοί και δασκάλες, οι 64 (4,9%) ασκούσαν επιστημονικό επάγγελμα (ιατροί, δικηγόροι, αρχιτέκτονες, πολιτικοί μηχανικοί, νομικοί εν γένει κλπ.), οι 56 (4,3%) ήταν έμποροι και οι 44 πωλήτριες σε καταστήματα. Ακολουθούν 41 (3,4%) αγρότισσες/ πολυκαλλιεργήτριες (3,1%) και 35 (2,6%) επιχειρηματίες (Βλ. Πίνακα 2 και Γράφημα 2).

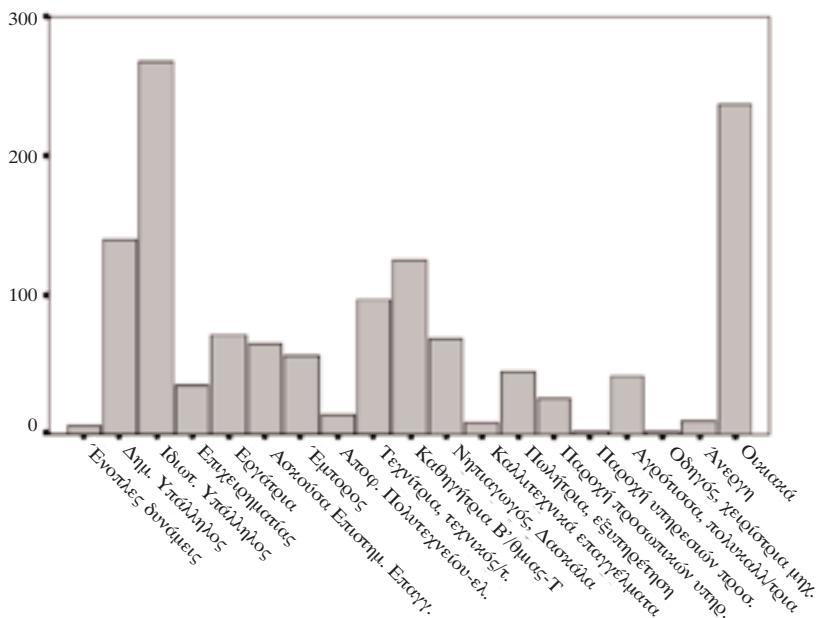
Πίν. 2: Επάγγελμα μητέρας

	Συχνότητα	Ποσοστό επί του συνόλου
Ένοπλες Δυνάμεις	5	,4
Δημ. Υπάλληλος	139	10,6
Ιδιωτ.Υπάλληλος	268	20,5
Επιχειρηματίας	35	2,7
Εργάτρια	71	5,4
Ασκούσα Επιστημ. Επάγγελμα	64	4,9

(συνέχεια Πίν. 2: Επάγγελμα μητέρας)

	Συχνότητα	Ποσοστό επί του συνόλου
Έμπορος	56	4,3
Αποφ. Πολυτεχνείου-ελεύθ.επάγγ	14	1,1
Τεχνίτρια, τεχνικός/τεχνολόγος	97	7,4
Καθηγήτρια Β/θμιας-ΤΕΙ-ΑΕΙ	124	9,5
Νηπιαγωγός, Δασκάλα	68	5,2
Καλλιτεχνικά επαγγέλματα	8	,6
Πωλήτρια, εξυπηρέτηση πελατών	44	3,4
Παροχή προσωπικών υπηρεσιών	26	2,0
Παροχή υπηρεσιών προστασίας	1	,1
Αγρότισσα ,πολυκαλλ/τρια	41	3,1
Οδηγός, χειρίστρια μηχανημάτων	1	,1
Άνεργη	10	,8
Οικιακά	237	18,1
Αυτοί που απάντησαν	1309	100,0
Δεν απάντησαν	27	
Σύνολο	1336	

Γράφημα 2: Επάγγελμα μητέρας

Επιπλέον, 8 μητέρες ασκούσαν καλλιτεχνικό επάγγελμα και 5 υπηρετούσαν στις ένοπλες δυνάμεις. Μία μητέρα απασχολούνταν με την παροχή υπηρεσιών προστασίας (φύλακας μουσείου) και άλλη μια ήταν οδηγός ταξί. Άνεργες δήλωσαν 10 μητέρες με ποσοστό 0,7%.

4.3. Αριθμός και φύλο παιδιών που φοιτούν στο ολοήμερο Νηπιαγωγείο

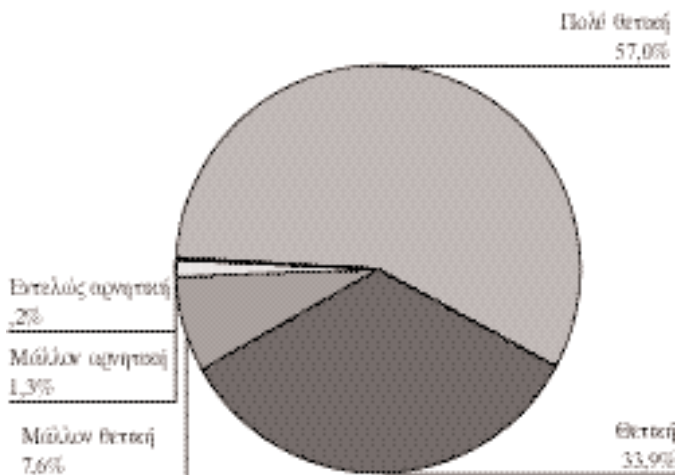
Η πλειοψηφία των γονέων (1233 από τους 1336) με ποσοστό 92,3% δήλωσε ότι είχε ένα παιδί που φοιτά στο ολοήμερο νηπιαγωγείο, οι 101 είχαν δύο παιδιά και μόνο 2 οικογένειες είχαν 3 παιδιά που φοιτούσαν ταυτόχρονα στο ολοήμερο νηπιαγωγείο. Από τις 1336 οικογένειες οι 670 είχαν 1 αγόρι στο ολοήμερο νηπιαγωγείο και οι 38 δυο αγόρια. Στις 574 οικογένειες υπήρχε 1 κορίτσι που φοιτούσε σε ολοήμερο νηπιαγωγείο και στις 26 οικογένειες δύο κορίτσια.

5. Αποτελέσματα της έρευνας των γονέων

5.1. Γενική αξιολόγηση του θεσμού

Από τη μέχρι τότε εμπειρία τους, η γνώμη που είχε διαμορφώσει το 57% των γονέων (761 περιπτώσεις από τις 1336) για τη λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου ήταν «πολύ θετική», ενώ 453 γονείς την έκριναν «θετική» (33,9%), 102 «μάλλον θετική» (7,6%), 17 εξέφρασαν αρνητική γνώμη και μόνο 3 είχαν «εντελώς αρνητική» γνώμη. Διαπιστώνεται έτσι θετική γνώμη να έχει διατυπώσει σχεδόν το σύνολο των γονέων, αφού το 98,5% εκφράζεται θετικά για το ολοήμερο νηπιαγωγείο.

Γράφημα 3: Γνώμη γονέων για το Ο.Ν.

Αν συσχετίσουμε το επάγγελμα των γονέων με τη γνώμη που είχαν διαμορφώσει για τη μέχρι τότε λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου, διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει καμία στατιστική σημαντικότητα, επομένως το επάγγελμα των γονέων δεν επηρεάζει τη γνώμη που διαμορφώνουν για τη λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου.

5.2. Επίδραση του ολοήμερου Νηπιαγωγείου στα παιδιά

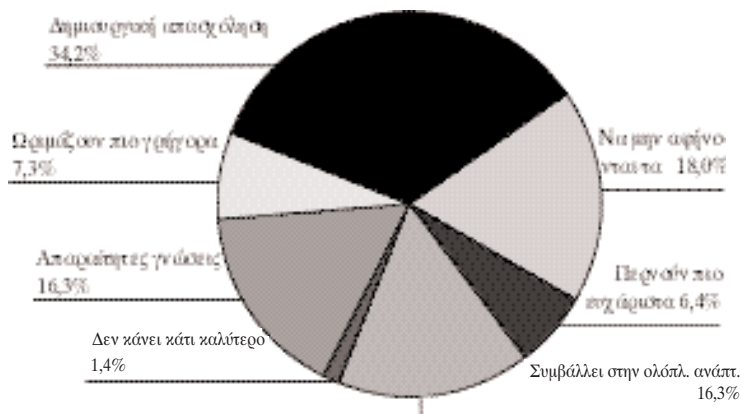
Σε ερώτηση πολλαπλών απαντήσεων για το ρόλο και τη λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου, σχεδόν το 60% των περιπτώσεων (802 γονείς) θεωρούσε ότι το νηπιαγωγείο αυτό «προσφέρει τις απαραίτητες γνώσεις στα παιδιά και τα προετοιμάζει για το δημοτικό σχολείο». Ως δεύτερη προτίμηση οι μισοί γονείς (670 ή ποσοστό 50,1%) πίστευαν ότι το ολοήμερο νηπιαγωγείο «συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών». Ένα αρκετά υψηλό ποσοστό 44,9% (600 γονείς) έβλεπε το ολοήμερο νηπιαγωγείο ως το χώρο «δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών» όταν αυτοί εργάζονται εκτός σπιτιού. 220 γονείς (16,5%) θεωρούσαν ότι το ολοήμερο νηπιαγωγείο προσφέρει λύση στο πρόβλημα της μητέρας που υποχρεώνεται να «αφήνει τα παιδιά στο σπίτι, στη γιαγιά, στη θεία ή και στη γειτονιά». Ένα σαφώς πιο μικρό ποσοστό 12,6% (169 γονείς) θεωρούσε ότι το ολοήμερο νηπιαγωγείο βοηθά-ει τα παιδιά να «ωριμάσουν γρηγορότερα» και 69 (5,2%) γονείς δηλώνουν ότι «προσφέρει στα παιδιά πιο ευχάριστες στιγμές από αυτές που θα περνούσαν αν παρέμεναν στο σπίτι».

5.3. Διαπιστώσεις για τις διαφορές κλασικού και ολοήμερου Νηπιαγωγείου

Μια πιο διαφοροποιημένη εικόνα από αυτή που είδαμε στο κεφάλαιο 5.1. για τη θετική αξιολόγηση του θεσμού από τους γονείς, μας δίνεται και από τη σύγκριση του ολοήμερου νηπιαγωγείου με το κλασικό, όπου επισημάνθηκαν πλεονεκτήματα στο πρώτο σε σχέση με το δεύτερο. Οι περισσότεροι γονείς (793 γονείς ή 59,4%) θεωρούσαν ως πλεονέκτημα του ολοήμερου νηπιαγωγείου ότι «παρέχει τη δυνατότητα δημιουργικής απασχόλησης του παιδιού όταν και οι δύο γονείς εργάζονται εκτός σπιτιού». Ως δεύτερο κατά σειρά πλεονέκτημα του ολοήμερου νηπιαγωγείου παρουσιάστηκε η συμβολή του στην επίλυση του προβλήματος της φύλαξης των παιδιών καθ' όλη τη διάρκεια του καθημερινού ωραρίου εργασίας των γονέων (418 περιπτώσεις ή ποσοστό 31,3%). Επόμενα σε στατιστική βαρύτητα, με τα ίδια ποσοστά προτιμήσεων (377 γονείς ή ποσοστό 28,3%), ήταν τα πλεονεκτήματα της «συμβολής του ολοήμερου νηπιαγωγείου στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού» και της «προσφοράς των απαραίτητων γνώσεων σε αυτό, προκειμένου να προετοιμαστεί για το δημοτικό σχολείο». Όπως παρατηρούμε και στο παρακάτω γράφημα, η αντίληψη ότι τα παιδιά ωριμάζουν πιο γρήγορα και περνούν πιο ευχάριστα στο νηπιαγωγείο απ' ό,τι στο σπίτι, χρησιμοποιούνται από τους γονείς ως πλεονεκτήματα με μικρότερη σχετική συχνότητα. Με βάση τα πιο πάνω, υποθέτουμε ότι οι γονείς είναι κυριαρχ-

χικά στραμμένοι στην εκπαιδευτική διάσταση του νηπιαγωγείου, υποτιμώντας τις υπόλοιπες διαστάσεις του θεσμού.

Γράφημα 4: Γνώμη γονέων για το Ο.Ν.

5.4. Συμπεριφορά του παιδιού μετά την επιστροφή - Διαφοροποίηση στις διατροφικές του συνήθειες

Στο μέρος αυτό της έρευνας οι γονείς αναφέρθηκαν στη συμπεριφορά των παιδιών τους όταν επιστρέφουν από το νηπιαγωγείο και σχολίασαν τις διατροφικές τους συνήθειες. Διαπιστώθηκε σχεδόν από τους μισούς γονείς (634 ή 47,5% του συνόλου) ότι μετά την παρακολούθηση του προγράμματος του ολοήμερου νηπιαγωγείου τα παιδιά επιστρέφουν στο σπίτι ευδιάθετα, χαρούμενα και έχουν την τάση να παίξουν ή να ασχοληθούν με άλλες δραστηριότητες. Πάντως και οι υπόλοιποι γονείς (621 ή 46,5%), παρόλο που είχαν παρατηρήσει σωματική κούραση των παιδιών τους, εντούτοις όμως διαπίστωσαν ότι αυτά είχαν όρεξη για παιχνίδι ή άλλου είδους δραστηριότητες. Από την άλλη μεριά, ιδιαίτερα λίγοι ήταν οι γονείς (61 ή 4,6%) που παρατήρησαν αρνητική συμπεριφορά εκ μέρους των παιδιών τους λόγω κούρασης κατά την επιστροφή τους από το σχολείο και ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξης του 1,5%, παρατήρησε ότι τα παιδιά του επιστρέφουν στο σπίτι εξουθενωμένα χωρίς διάθεση για παιχνίδι.

Το παραπάνω σημαίνει ότι η εκπαιδευτική πραγματικότητα διόλου δεν ανταποκρίνεται στους φόβους που είχαν διατυπωθεί πριν την έναρξη της υλοποίησης του θεσμού, ότι, ενδεχόμενα, η μεγάλη διάρκεια λειτουργίας του ολοήμερου νηπιαγωγείου θα οδηγούσε σε «γκετοποίηση» και «εξουθένωση» των μικρών παιδιών.

Προβαίνοντας σε συσχέτισμό των μεταβλητών που έχουν να κάνουν με την επιστροφή των παιδιών στο σπίτι και την άποψη που έχουν διαμορφώσει οι γονείς για το ολοήμερο νηπιαγωγείο, διαπιστώνεται η «τέλεια συνάφεια» των παραπάνω μεταβλητών ($\rho=0$, $df=12$). Αυτό σημαίνει ότι όσο περισσότερο ευδιάθετα επιστρέφουν τα παιδιά από το πρόγραμμα του ολοήμερου νηπιαγωγείου τό-

σο θετικότερη στάση εμφανίζουν οι γονείς απέναντι στο θεσμό του ολοήμερου νηπιαγωγείου και όταν τα παιδιά επιστρέφουν εξουθενωμένα η γνώμη των γονέων για το ολοήμερο νηπιαγωγείο είναι εντελώς αρνητική, κάτι που θεωρείται φυσικό.

Όσον αφορά τις διατροφικές συνήθειες των παιδιών, από τον Πίνακα 3 φαίνεται ότι μετά τη φοίτηση στο ολοήμερο νηπιαγωγείο αυτές, για το 29,6% των παιδιών άλλαξαν «αρκετά», για το 18,3% «πολύ», ενώ για το 19,3% «πάρα πολύ». Πάνω από τα 2/3 των παιδιών δέχονται λοιπόν στο ολοήμερο νηπιαγωγείο τέτοιες επιδράσεις που διαφοροποιούν ουσιαστικά τις διατροφικές τους συνήθειες. Αντίθετα μόνο το 16% των γονέων δεν διαπίστωσε καμία διατροφική διαφοροποίηση στο παιδί του, γεγονός που πιστοποιεί την ιδιαίτερη σημασία του ολοήμερου νηπιαγωγείου σε έναν παράγοντα, τη διατροφή, που θεωρείται σημαντικός από τους περισσότερους γονείς.

Πίν. 3: Διαφοροποίηση διατροφικών συνηθειών παιδι

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστική Αναλογία
Πάρα πολύ	258	19,3	19,3
Πολύ	244	18,3	37,6
Αρκετά	395	29,6	67,1
Λίγο	225	16,8	84,0
Καθόλου	214	16,0	100,0
Σύνολο	1336	100,0	

Παραπάνω από τα μισά παιδιά (852 ή 63,8%) από τότε που παρακολουθούν το πρόγραμμα του ολοήμερου νηπιαγωγείου συνηθίζουν να τρώνε και στο νηπιαγωγείο και στο σπίτι. Ένα σημαντικό ποσοστό παιδιών (33,3% ή 445 παιδιά) έτρωγε μεσημεριανό φαγητό μόνο στο νηπιαγωγείο και μόνο 39 παιδιά (2,9%) προτιμούσαν να τρώνε το μεσημεριανό τους φαγητό μόνο στο σπίτι.

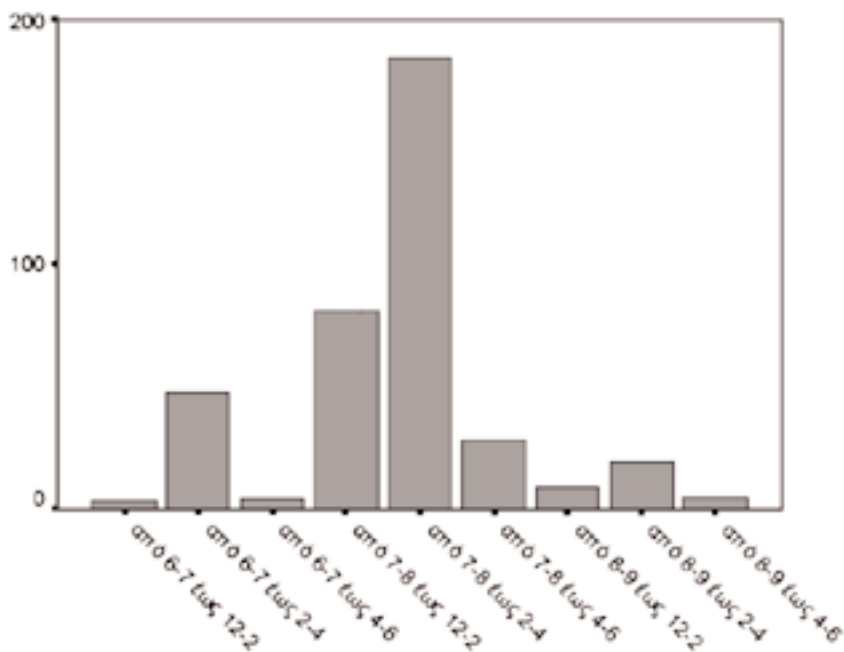
5.5. Εξυπηρετικότητα του ωραρίου

Το μέρος αυτό του ερωτηματολογίου επικεντρώθηκε σε ένα παιδαγωγικά πολύ σημαντικό ζήτημα, αυτό του ωραρίου παραμονής των παιδιών στο ολοήμερο νηπιαγωγείο. Οι γονείς σε αυτή την ενότητα δήλωσαν εάν τους εξυπηρετεί το διευρυμένο ωράριο ή όχι και έκαναν κάποιες προτάσεις ως προς αυτό.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, το ωράριο φαινόταν να εξυπηρετεί την πλειοψηφία των γονέων (952 με ποσοστό 71,3%). Αντίθετα ως γονείς που δεν διευκολύνονταν από το ωράριο του ολοήμερου νηπιαγωγείου δήλωσαν 384 (28,7%). Από τους τελευταίους, οι 184 (13,8%) πρότειναν ως ώρα προσέλευσης των παιδιών τους την 7η πρωινή και αναχώρησης τους την 3η μεσημβρινή, οι 81 γονείς (6,1%) προτιμούσαν το ωράριο 7.30-15.30, ενώ το 3,5% των γονέων που δεν διευκολύνονταν με το ισχύον ωράριο, πρότειναν το ωράριο 6.30-13.00. Οι περιπτώσεις των γονέων που πρότειναν προσέλευση μετά τις 8.00 και αποχώρηση πριν τις 14.00 ανέρχονταν στο 0,7% του συνόλου. Παρατηρείται λοιπόν ότι περίπου

τα 3/4 των γονέων συμφωνούσαν με το υπάρχον ωρολόγιο πρόγραμμα. Οι υπόλοιποι δεν ομαδοποιούνται προς μια κατεύθυνση και υπάρχει διασπορά απόψεων και επιθυμιών σχετικά με το ωράριο.

Γράφημα 5: Προτίμηση ωραρίου

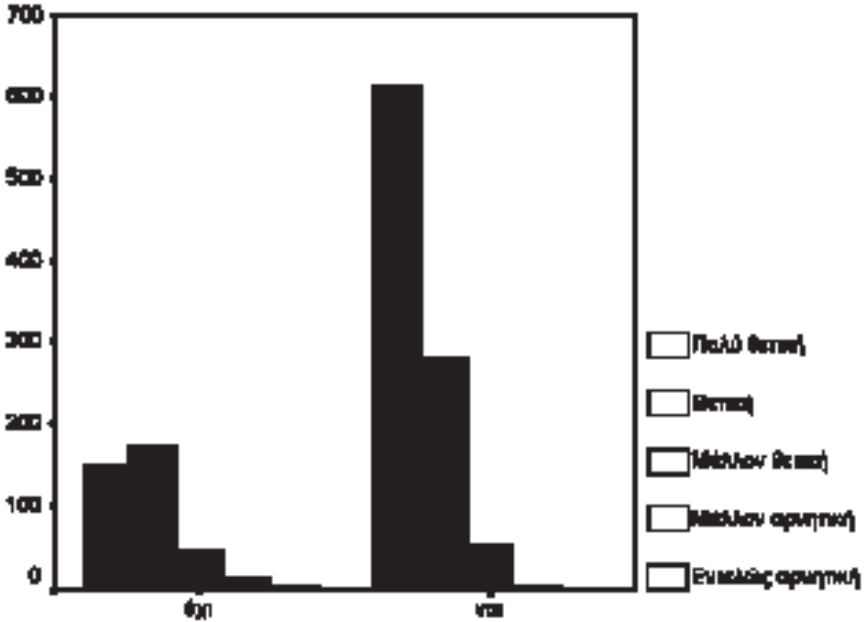

Εάν προσπαθήσουμε να συσχετίσουμε το βαθμό ικανοποίησης από το ωράριο με τη γενικότερη διαμορφωμένη γνώμη των γονέων απέναντι στο θεσμό, έτσι όπως παρουσιάζεται στο παραπάνω σχήμα, αποδεικνύεται η τέλεια συνάφεια των δύο μεταβλητών. Επομένως, έχουμε στατιστική σημαντικότητα (pearson chi-square=0), πράγμα που σημαίνει ότι η γνώμη που είχαν διαμορφώσει οι γονείς για τη μέχρι τότε λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου εξαρτάται από την ικανοποίηση που τους προσφέρει το καθιερωμένο και υποχρεωτικό ωράριο (8.00'-15.45').

5.6. Συμβολή των γονέων στο ολοήμερο Νηπιαγωγείο

Ζητήθηκε από τους γονείς να εκφράσουν την άποψη τους για το αν μπορούσαν οι ίδιοι να συμβάλλουν στη βελτίωση της οργάνωσης και της αποτελεσματικής λειτουργίας του ολοήμερου νηπιαγωγείου. Η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων (1208, με ποσοστό 90,4%) απάντησε θετικά, ενώ μόνο 128 γονείς (9,6%) απάντησαν αρνητικά. Από τους γονείς που απάντησαν θετικά, οι μισοί θεωρούσαν ως τον καλύτερο τρόπο συμβολής τους τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες της τάξης, ενώ το 42,8% (572 περιπτώσεις) των γονέων πίστευε ότι θα πρέπει να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στα παιδιά τους ώστε να υπάρχει συ-

Γράφημα 6: Σχέση ωραρίου με γνώμη για Ο.Ν.

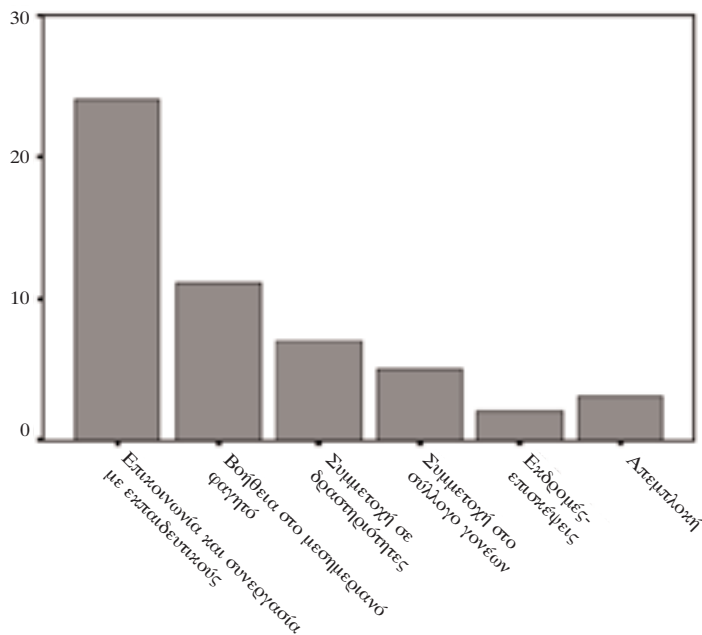

νέχεια ανάμεσα στις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στο νηπιαγωγείο και στο σπίτι. Δεν ήταν λίγοι και εκείνοι οι γονείς (541 ή 40,5%) που πίστευαν ότι μπορούσαν να συνεισφέρουν στο ολόήμερο νηπιαγωγείο οικονομικά, (για την πρόσληψη βοηθητικού προσωπικού, την οργάνωση εκπαιδευτικών εκδηλώσεων, κ.ά.) στηρίζοντας τη λειτουργία του.

Δεν παρουσιάζεται καμία στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση, αν διασταυρώσουμε τις μεταβλητές που αφορούν το επάγγελμα των γονέων με τη συμβολή τους στη βελτίωση του ολόήμερου νηπιαγωγείου, πράγμα που σημαίνει ότι ανεξαρτήτως επαγγελματικής κατηγορίας οι γονείς εντάσσονται στην ομάδα όσων επιθυμούν ή στην ομάδα όσων δεν επιθυμούν να συμβάλλουν στην βελτίωση της λειτουργίας του ολόήμερου νηπιαγωγείου ($\chi^2=0,2$, $df=17$, $p=0,07$, $df=18$).

Σε ανοικτού τύπου ερώτηση στο ίδιο ζήτημα εξέφρασαν την άποψή τους 52 από τους 1336 γονείς, δηλαδή πολύ λίγοι. Οι 24 από αυτούς θεωρούσαν πολύ σημαντικό παράγοντα την επικοινωνία και συνεργασία τους με τους εκπαιδευτικούς, ενώ 11 πίστευαν ότι μπορούσαν να βοηθήσουν ετοιμάζοντας κοινό μεσημεριανό φαγητό για όλα τα παιδιά. Ένα μικρότερο ποσοστό γονέων (5 περιπτώσεις) υποστήριζε ότι η συμμετοχή του στο σύλλογο γονέων και οι δραστηριότητες εκτός σχολείου (π.χ. εκδρομές, επισκέψεις σε εκθεσιακούς χώρους) μπορούν να βοηθήσουν στη βελτίωση της οργάνωσης του ολόήμερου νηπιαγωγείου.

Γράφημα 7: Συμβολή γονέων

5.7. Βασικές ελλείψεις του ολοήμερου Νηπιαγωγείου

Στο κομμάτι αυτό της έρευνας παρουσιάστηκαν οι απόψεις των γονέων σχετικά με τις βασικές ελλείψεις που παρουσιάζονται στα ολοήμερα νηπιαγωγεία. Το 68,6%, δηλαδή πάνω από τα 2/3 των συμμετεχόντων στην έρευνα γονέων (917 περιπτώσεις), θεωρούσε ότι το ολοήμερο νηπιαγωγείο λειτουργεί ήδη αποτελεσματικά και δεν χρειάζεται καμία βελτίωση. Το υπόλοιπο 31,4% (419 γονείς) πίστευε το αντίθετο.

Από τους γονείς που ισχυριζόνταν ότι το ολοήμερο νηπιαγωγείο χρειάζεται βελτίωση, ζητήθηκε να εντοπίσουν τις βασικές ελλείψεις που τυχόν παρουσιάζει το δικό τους νηπιαγωγείο. Στην ανάλυση των αποτελεσμάτων, παρατηρήθηκε ότι όχι μόνον αυτοί αλλά και ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό από τους γονείς που αρχικά δεν δήλωσαν καμία δυσλειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου ανταποκρίθηκε στην ερώτηση και εξέφρασε τη γνώμη του για το που «χωλαίνει ο θεσμός» και ποιες βασικές ελλείψεις παρουσιάζει. Υποθέτουμε ότι οι γονείς αυτοί θεωρούν εγγενή τα προβλήματα των δημόσιων σχολείων της χώρας. Αξιολογούν λοιπόν ότι παρά τα συνήθη προβλήματα το σχολείο των παιδιών τους λειτουργεί σχετικά καλά μέσα σ' ένα περιβάλλον όπου συνήθως τα σχολεία παρουσιάζουν γενικότερα προβλήματα. Όταν όμως τέθηκε θέμα βελτιώσεων, τότε οι παραπάνω γονείς εξέφρασαν την άποψη τους.

Για τους περισσότερους γονείς (550 ή 41,2% του συνόλου) οι βασικότερες ελ-

λείψεις εστιάζονταν στα προβλήματα χώρου (στενότητα ή ακαταλληλότητα της τάξης ή της αυλής). Επίσης, 307 γονείς (23%) εντόπισαν ελλείψεις στο πεδίο της υλικοτεχνικής υποδομής, υπό την έννοια ότι δεν υπάρχει επαρκές παιδαγωγικό υλικό για την απασχόληση των παιδιών. Ακόμα 272 γονείς (20,4%) εντόπισαν προβλήματα στη διατροφή των παιδιών τους και αρκετοί (239 ή 17,9%) δυσκολεύονταν με το καθιερωμένο ωράριο και την υποχρεωτική παρουσία των παιδιών τους στο σχολείο. Λίγες ήταν οι περιπτώσεις στις οποίες συναντήσαμε το πρόβλημα της ανάπαυσης των παιδιών κατά το ωράριο του νηπιαγωγείου (177 περιπτώσεις ή 13,2%).

Επίσης σε αυτή την περίπτωση δόθηκε στους γονείς η δυνατότητα να απαντήσουν για το παραπάνω ζήτημα σε μια ερώτηση ανοικτού τύπου. Σ' αυτήν ανταποκρίθηκαν 159 γονείς (11,9%) επί του συνόλου των γονέων, οι οποίοι εξέθεσαν μια σειρά από ειδικότερα προβλήματα που παρουσιάζονταν στο ολοήμερο νηπιαγωγείο που φοιτούσαν τα παιδιά τους. Στις περισσότερες περιπτώσεις εντοπίστηκαν προβλήματα καθαριότητας και θέρμανσης (28 περιπτώσεις με ποσοστό 2,1%), καθώς και έλλειψης βοηθητικού προσωπικού (23 περιπτώσεις ή 1,7%). Επίσης, 25 γονείς (1,9%) θεωρούσαν ότι το φαγητό πρέπει να μαγειρεύεται στο νηπιαγωγείο και να υπάρχει υποχρεωτικός ύπνος των παιδιών σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους. 11 γονείς παρουσίασαν ως συχνότατο πρόβλημα τις επαναλαμβανόμενες απουσίες των νηπιαγωγών εν ώρα εργασίας, καθώς και την αδιαφορία μερικών από αυτούς πάνω στο αντικείμενο της δουλειάς τους, με αποτέλεσμα να τους χαρακτηρίζουν ως «ακατάλληλους εκπαιδευτικούς». Επιπλέον, διαπιστώθηκε από 8 γονείς (0,6%) ότι υπάρχει έλλειψη νηπιαγωγών καθώς και αντικαταστάτη αυτών και δεν υπάρχει συνεργασία μεταξύ των νηπιαγωγών στις δύο βάρδιες. Μερικοί γονείς (7 ή 0,5%) ισχυρίζονταν ότι δεν υπάρχει επαρκής χρηματοδότηση από το κράτος είτε για τον εξοπλισμό του κάθε νηπιαγωγείου (παιδική χαρά, χώρος για αθλητικές δραστηριότητες) είτε για την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων εκτός νηπιαγωγείου (εκδρομές, ζωγραφική-χειροτεχνία, παιδικές εκθέσεις, δραστηριότητες επαφής των παιδιών με ξένη γλώσσα). 4 γονείς (0,3%) δήλωσαν ότι επιθυμούν τα σεμινάρια και οι επιμορφώσεις των νηπιαγωγών να πραγματοποιούνται σε ώρες μη λειτουργίας του νηπιαγωγείου, γιατί δημιουργούνται προβλήματα στη φύλαξη των παιδιών (τραυματισμοί, τσακωμοί μεταξύ τους, μη στενή επίβλεψή τους).

Ακόμη αναφέρουμε μερικές επισημάνσεις των γονέων που εστιάζονται στις βασικές ελλείψεις του ολοήμερου νηπιαγωγείου που στέλνουν τα παιδιά τους, οι οποίες μπορεί να αναφέρονται σπάνια, εντούτοις δεν θεωρούμε σωστό και να τις παραλείψουμε. Υπήρξαν λίγοι γονείς που ισχυρίστηκαν ότι οι νηπιαγωγοί χειροδικούν επάνω στα παιδιά τους και εμφανίζουν πολύ αυταρχικές συμπεριφορές ή ότι δεν υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό για την αντιμετώπιση σοβαρών καταστάσεων (π.χ. ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί). Τρεις γονείς εξέφρασαν την άποψη ότι τα παιδιά τους καλό θα ήταν να επιδίδονται σε

αθλητικές δραστηριότητες στο ολοήμερο νηπιαγωγείο και να έρχονται σε μια πρώτη επαφή με μια ξένη γλώσσα. Ανέφεραν το θέμα του διαχωρισμού νηπίων και προνηπίων σε διαφορετικές αίθουσες με διαφορετικές δραστηριότητες και τόνισαν ότι καλό θα ήταν όλα τα παιδιά, νήπια και προνήπια, να τρώνε το ίδιο φαγητό χωρίς να γίνονται διακρίσεις. Άλλοι 3 θεωρούσαν ως μειονέκτημα ότι τα νηπιαγωγεία παραμένουν κλειστά κατά τη διάρκεια των εορτών (Χριστούγεννα και Πάσχα) αλλά και κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών, όπου θα έπρεπε να υπάρχουν αντικαταστάτες των νηπιαγωγών.

Γίνεται πάντως φανερό ότι πολύ λίγοι γονείς αναφέρονται στις ειδικότερες αυτές, κατά την άποψή τους, προβληματικές καταστάσεις. Στις περισσότερες περιπτώσεις η βελτίωση της επαγγελματικής συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών παρατηρήθηκε να βελτιώνει τις καταστάσεις αυτές.

5.8. Συμπεριφορά των Νηπιαγωγών προς τα παιδιά

Στο τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου οι γονείς κλήθηκαν να αξιολογήσουν τη συμπεριφορά των νηπιαγωγών προς τα παιδιά. Από τους 1336 γονείς, οι 1298 (97,1%) είχαν διαμορφώσει θετική άποψη για τη συμπεριφορά των νηπιαγωγών κρίνοντας την από «καλή έως και άριστη», 33 γονείς (2,5%) την αξιολόγησαν ως «μέτρια» και μόνο 5 από αυτούς τη χαρακτήρισαν ως «απαράδεκτη». (Βλ. Πίνακα 4).

Πίν. 4: Συμπεριφορά Νηπιαγωγών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό όσων απάντησαν
Άριστη	700	52,4	52,4
Πολύ καλή	460	34,4	86,8
Καλή	138	10,3	97,2
Μέτρια	33	2,5	99,6
Απαράδεκτη	5	,4	100,0
Σύνολο	1336	100,0	

Αν εξετάσουμε τη συμπεριφορά των νηπιαγωγών σε σχέση με την γνώμη που είχαν διαμορφώσει οι γονείς για τη μέχρι τότε λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου, παρατηρούμε ότι οι δύο μεταβλητές εμφανίζονται σε πλήρη εξάρτηση μεταξύ τους και επομένως εμφανίζεται σημαντική στατιστική σημαντικότητα ($p=0$, $df=16$). Υπό αυτή την έννοια, οι γονείς που χαρακτήρισαν άριστη τη συμπεριφορά του νηπιαγωγού, είχαν διαμορφώσει πολύ θετική εικόνα για το ολοήμερο νηπιαγωγείο και έτσι όσο θετικότερη κρίθηκε η συμπεριφορά του νηπιαγωγού τόσο καλύτερη γνώμη είχαν διαμορφώσει οι γονείς για τη λειτουργία του ολοήμερου νηπιαγωγείου.

6. Συμπεράσματα

Ένα πρώτο βασικό συμπέρασμα εστιάζεται στο ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό των γονέων που έχουν διαμορφώσει από θετική έως πολύ θετική γνώμη για την και-

νοτομία του ολοήμερου νηπιαγωγείου, το οποίο θεωρούν να πλεονεκτεί σε σχέση με το κλασικό. Ενδιαφέρον αποτελεί το εύρημα ότι οι γονείς στέλνουν τα παιδιά τους στο ολοήμερο νηπιαγωγείο κυρίως επειδή φαίνεται να αναγνωρίζουν τον εκπαιδευτικό του ρόλο και τα οφέλη του στα νήπια (τους προσφέρει απαραίτητες γνώσεις, συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη τους, τα απασχολεί δημιουργικά), παρά επειδή αποτελεί απλώς λύση λόγω της εργασίας των γονέων. Πάντως, όπως είναι αναμενόμενο, αρκετοί γονείς αναγνωρίζουν ότι ο νέος θεσμός τους διευκολύνει στο εργασιακό τους ωράριο.

Η μεγάλη πλειοψηφία των γονέων εκτιμά ότι η συμπεριφορά των παιδιών τους επηρεάζεται θετικά, κατά την παρακολούθηση του προγράμματος του ολοήμερου νηπιαγωγείου, έτσι ώστε να γυρίζουν σπίτι ευδιάθετα και με όρεξη για παιχνίδι. Αλλά και μερικοί γονείς που θεωρούν ότι τα παιδιά τους επιστρέφουν σπίτι κουρασμένα ή εκνευρισμένα αναγνωρίζουν, στις περισσότερες περιπτώσεις, ότι και πάλι έχουν διάθεση για παιχνίδι ή άλλου είδους δραστηριότητες. Όπως μάλιστα είναι φυσικό, όσο πιο ευδιάθετα γυρίζουν τα παιδιά στο σπίτι, τόσο θετικότερη είναι η άποψη των γονέων τους για το ολοήμερο νηπιαγωγείο.

Οι επιπτώσεις του ολοήμερου στις διατροφικές συνήθειες των παιδιών κρίνονται θετικά από τους περισσότερους γονείς των οποίων τα παιδιά τρώνε και στο σπίτι και στο σχολείο.

Όσον αφορά την εξυπηρέτηση των γονέων από πλευράς ωραρίου του ολοήμερου νηπιαγωγείου, η συνολική εικόνα είναι θετική, καθώς οι περισσότεροι γονείς (πάνω από 70% του συνόλου) δήλωσαν ότι εξυπηρετούνται από αυτό. Οι υποδείξεις που εκφράστηκαν ως προς την τροποποίηση του ωραρίου από λίγους γονείς μπορούμε να ισχυριστούμε ότι σχετίζονται με τις ιδιαιτερότητες των εργασιακών ωραρίων τους.

Οι περισσότεροι γονείς, ανεξάρτητα από το επάγγελμα που ασκούν, επιθυμούν να συμβάλλουν στο έργο που ασκείται στο ολοήμερο νηπιαγωγείο, και μάλιστα όχι μόνον οικονομικά που θα αποτελούσε μια πιο εύκολη λύση, αλλά και ουσιαστικά, όπως με συμμετοχή σε δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στην τάξη.

Τα προβλήματα και οι ελλείψεις του ολοήμερου νηπιαγωγείου, παρουσιάστηκαν με την μορφή παραπόνων από τους γονείς, οι οποίοι θεωρούν ότι θα μπορούσαν να διορθωθούν και δεν αλλοιώνουν τη θετική εικόνα που έχουν για το θεσμό. Τα παραπάνω επικεντρώνονται σε ελλείψεις στο χώρο (έλλειψη παιδικής χαράς, στενότητα τάξης, μη ύπαρξη κατάλληλου χώρου για τη μεσημεριανή ξεκούραση των παιδιών), στην υλικοτεχνική υποδομή (ελλείψεις σε υλικό, προβλήματα καθαριότητας, θέρμανσης), και άλλα λιγότερο συχνά αναφερόμενα.

Τέλος οι περισσότεροι γονείς θεωρούν από καλή έως άριστη τη συμπεριφορά των νηπιαγωγών προς τα παιδιά τους και, όπως είναι φυσικό, όσο θετικότερη έκριναν τη συμπεριφορά του νηπιαγωγού προς το παιδί τους, τόσο καλύτερη γνώμη είχαν οι ίδιοι για το ολοήμερο νηπιαγωγείο. Δεν λείπουν βέβαια και λίγες πο-

λύ αρνητικές γνώμες για τις εκπαιδευτικούς.

Τα παραπάνω ευρήματα είναι παρόμοια με αυτά της αξιολόγησης της πρώτης χρονιάς λειτουργίας του ολοήμερου νηπιαγωγείου, μαρτυρούν τη διαχρονική επιτυχία του νέου αυτού θεσμού και την καταξίωση του στην ελληνική κοινωνία. Φαίνεται να ανταποκρίνεται στις ανάγκες που καλείται να εξυπηρετεί. Βελτιώσεις στη λειτουργία του είναι βεβαίως απαραίτητο να γίνουν, ιδίως όσον αφορά την κτιριακή και γενικότερη υλικοτεχνική υποδομή, καθώς και να επιλυθούν ζητήματα, όπως η τήρηση του ωραρίου και η στήριξη των εκπαιδευτικών στην άσκηση του επαγγέλματος τους. Όμως ειδικότερη ενασχόληση με τα ζητήματα αυτά ξεπερνά τα όρια της παρούσας εργασίας.

9. Βιβλιογραφία

- Cruikshank, S. (1986), «The all-day kindergarten curriculum: What does «more» mean?» *Early Years* January 28-29.
- Elicker, J. & Mathur, S. (1997), «What do they do all day? Comprehensive evaluation of a full-day kindergarten». *Early Childhood Research Quarterly* 12(4), 459-480.
- E.C.I Directorate General for Education and Culture, (Μάιος 2000), *European Report on Quality of School Education - Sixteen Quality Indicators*
- Fromberg, D. (1995), *The full-day kindergarten: Planning and practicing a dynamic themes curriculum*. NY: Teachers College Press.
- Gullo, D. (1990), «The changing family context: Implications for the development of all-day kindergartens». *Young Children* 45(4), 35-39.
- Illinois State Board of Education (1990), *All-day kindergarten: Rewards you can bank on*. Oak Brook: Illinois: The North Central Regional Educational Laboratory.
- Κασιμάκης, Χ. & Καββαδίας, Γ. (1998), Κρίση του σχολείου και εκπαιδευτική πολιτική: Κριτική των εκπαιδευτικών αλλαγών (1990-1997). Αθήνα: Gutenberg.
- Ντολιοπούλου, Ε. (2000). Σύγχρονα προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γ. Δαρδανός.
- Ντολιοπούλου, Ε. (2001 β' έκδοση). *Σύγχρονες τάσεις της προσχολικής αγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γ. Δαρδανός.
- Πατινώτης Ν. (επιμ.), (1999), *Ολοήμερο Νηπιαγωγείο - διερεύνηση της πρώτης περιόδου εφαρμογής της εκπαιδευτικής καινοτομίας*, Πανεπιστήμιο Πατρών: Εργαστήριο «Κοινωνιολογίας και Εκπαίδευσης».
- Πατινώτης Ν., Ντολιοπούλου Ε., Θωμά Ε., (2002), *Ολοήμερο Νηπιαγωγείο - Αξιολόγηση του τέταρτου χρόνου εφαρμογής της εκπαιδευτικής καινοτομίας*, Πανεπιστήμιο Πατρών: Εργαστήριο «Κοινωνιολογίας και Εκπαίδευσης».
- Peck, J., McCaig, G. & Sapp, M. (1988), *Kindergarten policies: What is best for children?* Washington, DC: NAEYC.
- Rothenberg, D. (1995), *Full-day kindergarten programs*. ERIC Digest. ERIC Clearinhouse on Elementary and Early Childhood Education.
- Sava, S. (1987), «Development, not academics». *Young Children* 42(3), 15.